

REINARDUS, VOLUME 27

GERT-JAN VAN DIJK

In deze bijdrage bespreken we jaargang 27 van *Reinardus*, polyglot als altijd, in de vijf talen die officieel tot Reinardus toegelaten zijn: Frans, Engels, Duits, Italiaans en sinds kort gelukkig ook Spaans. Misschien opent dit in de toekomst de deur voor het Nederlands ... We hopen dat de Tiecelijnlezer door de resumés nieuwsgierig naar het jaarboek van de International Reynard Society zal grijpen en kennismaakt met het internationale onderzoek naar dieren en dierenverhalen.

Cristina Arrigoni Martelli bespreekt in 'Nets, Lures, and Camouflage. Capturing Birds in Late Medieval North and Central Italy' (p. 1-32) de vangst van vogels voor consumptie in het middeleeuwse Toscane en Venetië. Allerlei technieken passeren de revue, van netten, touwen, vallen, vogellijm, aas, lokvogels en haken tot kruisbogen en boten. Kennis hiervan werd door middel van verhandelingen over de jacht of van mond tot mond doorgegeven. Geheel volgens de regels van de retorica verlevendigt de auteur haar betoog met een inleidende anekdote, die aan het einde mooi terugkomt.

Daron Burrows richt zich op de kwestie in hoeverre het gebruik van vier obscene getinte termen (*foutre, coille, con* en *vit*) Anglo-Normandische sprekers typeert ten opzichte van hun continentale Franse tegenhangers. Voor dit linguïstische onderzoek worden zowel literaire (komische) als niet-literaire (medische) teksten zorgvuldig geanalyseerd. ('Ele boutte son doi en son son ...'. The Question of Anglo-Norman Obscenity', p. 33-57.)

In 'Are the *Petites Heures d'Anne de Bretagne* really the *Petites Heures de Jeanne de France*?' beantwoordt Bryony Coombs de kwestie van de omstrede toekenning van een beroemd getijdenboek, dat niet voor Anne maar voor Jeanne was bestemd, de eerste (en dus niet de tweede) vrouw van Louis XII. Aanwijzingen hiervoor zijn de frequente afbeeldingen van een diertje en een plantje – 'genette' respectievelijk 'janette' ~ 'Jeanne(tte)' –, alsmede het monogram van de adellijke dame. Het artikel is bijna even fraai voorzien van illustraties als het oorspronkelijke handschrift (BnF n.a. lat. 3027) verluchtigd met miniaturen van de hand van de zogenaamde 'Meester van de *Trionfi* van Petrarca' (p. 58-87).

Alain Corbellari laat aan zijn eigenlijke thema een terminologisch onderzoek naar een bruikbare definitie van het fabliaugenre voorafgaan, dat zich uitstrekt van Bédier (1895; 'Un conte à rire en vers') tot aan het werk van de auteur zelf (Genève 2015). Daarna zoomt hij in op het pièce de résistance: een psychoanalytische en een materialistische lectuur van de in de titel genoemde fabliau ("Je ne crois que ce que je vois". Une lecture du *Prestre qui abevete*', p. 88-97).

Kevin J. Gardner vat in zijn essay 'John Gay, Court Patronage, and *The Fables*' (p. 98-111) de wederwaardigheden van de fabeldichter aan het Engelse koningshof samen. Het ding naar de gunst van zijn hooggeplaatste patronen was weliswaar broodnodig, maar werd door hemzelf betreurd. Dit geldt echter met name voor Gays eerste set *Fables* (1727), meer dan voor de tweede (1738), toen de auteur minder krap bij kas zat vanwege het succes van zijn *Beggar's Opera*.

Thomas Gauthey ('L'éléphant en Inde et en Afrique dans les écrits de voyage occidentaux, du XIIIe au début du XVIe siècle', p. 112-129) behandelt ooggetuigenverslagen vanaf de dertiende eeuw over de in Europa na de klassieke oudheid nauwelijks nog bekende olifant door reizigers over land (in het spoor van Marco Polo) of over zee (in het kielzog van Vasco da Gama). Het kolossale beest is, zo observeren zij, vooral geschikt voor het verrichten van zwaar werk en de oorlogvoering.

In het artikel 'La fidélité du lévrier et de la femme dans la préhistoire du *Tristan en prose*. Déconstruction d'un stéréotype' (p. 130-142) analyseert Dominik Hess de protagonisten van de 'mini-roman' over de jachthond en de vrouw, respectievelijk vriend en vijand van koning Apollo, onder meer met behulp van twee klassieke interteksten, de *Vita Aesopi* en Plinius. De trouw van de romaneske hoofpersonen wordt vergeleken: superieur aan die van de vrouw aan haar man is die van de hond aan zijn baas ...

Llúcia Martín stelt twee laatmiddeleeuwse satirische Catalaanse teksten centraal: de *Disputacio d'en Buch ab son cavall* en de enkel in Franse vertalingen overgeleverde *Disputa de l'Ase* van Anselm Turmeda – respectievelijk in verzen en in proza –, waarin een paard en een ezel op het scherpst van de snede debatteren met een mens. ('Chevaux et ânes humanisés dans la littérature catalane. Deux débats satiriques à la jonction des XIVe et XVe siècles', p. 143-161). Tiecelijnlezers zijn voorbereid: ze lezen in jaarboek 29 een groot stuk van het *Dispuut van de ezel* in de vertaling van Bob de Nijs (p. 310-354, integraal digitaal te vinden op <http://www.reynaertgenootschap.be/node/344>).

Caterina Mordeglija bespreekt de relatief weinig bekende, in negen redacties overgeleverde tweetalige (Grieks-Latijnse) *Hermeneumata pseudo-Dositheana*

uit 207 na Christus, die bedoeld waren voor het onderwijs en in totaal achttien fabels bevatten. Vier daarvan vergelijkt zij minutieus met de corresponderende Phaedrus- en Romulusversies ('Fedro e le favole latine dello pseudo-Dositteo (ms. Paris, Bibliothèque nationale de France, lat. 6503)').

Hélène Perrin neemt de iconografie van heiligen in gezelschap van insecten (in de breedste zin van het woord) onder de loep, in de *Legenda aurea* van Jacobus de Voragine en andere teksten. Bijen (Ambrosius, Isidorus, Nolascus, Rita en Aldemar), muggen (Macarius en Narcissus), krekels (Franciscus), sprinkhanen (Theodosius en Pelagius), spinnen (Konrad, Norbertus, Felix, Camion [*sic*] en Teuteria), schorpioenen (Demetrius) en ander ongedierte (sprinkhanen, luizen en horzels) passeren de revue. De insecten symboliseren de uitverkiezing, de gehoorzaamheid, of de gebeden van de genoemde heiligen, of anderzijds de uit te bannen duivel, ketterij of pijn ('Des saints et des insectes ...', p. 182-205).

Gert-Jan van Dijk – 'Von Apollo bis Zeus. Ein kommentiertes Fundstellenregister zu Göttern in der griechischen-römischen Fabel' (p. 206-219) – hoopt dat zijn alfabetische behandeling van Griekse en Romeinse goden die voorkomen in de antieke en middeleeuwse fabeltraditie van nut moge zijn voor geïnteresseerde fabelvorsers.

Olga Vassilieva-Codognet neemt de ijsbeer Blanchart uit de *Renart le Nouvel*, een satirisch vervolg op de *Roman de Renart*, tot uitgangspunt. Zij laat zien dat het sneeuwwitte beest bij de auteur, Jacquemart Gielée, in 1288 bekend kan zijn geweest uit contemporaine encyclopedieën en uit de ooggetuigenverslagen van bezoekers aan verschillende vorstenhoven in West-Europa, waar exemplaren van het exotische dier terecht waren gekomen als relatiegeschenken van de gulle koning van Noorwegen, die ze op zijn beurt uit hun habitat op Groenland had gehaald. ('Plus blans que fleurs de lis'. Blanchart l'ours blanc de *Renart le Nouvel*, les ménageries royales et les encyclopédies du XIIIe siècle', p. 220-248.)

Het inhoudelijk zeer gevarieerde jaarboek van *Reinardus* wordt besloten door drie recensies van de hand van – respectievelijk – Richard Trachsler, Aurélie Barre en Simona Martorana, en wel van Irène Fabry-Tehranchy & Anna Russakoff (eds.), *L'humain et l'animal dans la France médiévale (XIIe-XVe s.)*, Amsterdam, Rodopi, 2014 (p. 249-252); Craig Baker, Mattia Cavagna, Annick Englebert & Silvère Menegaldo (eds.), *Le Miroir de Renart, Pour une redécouverte de Renart le contrefait*, Louvain-la-Neuve, Institut d'études médiévales 2014 (p. 253-257); en 'Lupus in fabula': *Fedro e la favola latina tra antichità e medioevo. Studi offerti a Ferruccio Bertini, a cura di Caterina Mordegli*, Bologna,

Patron, 2014 (p. 258-262). Van het recenseren van deze recensies ziet schrijver dezes echter af, daar metarecensies zijns inziens heilloos zijn. Liever verwijst hij de geïnteresseerde lezer naar de lezenswaardige besproken boeken zelf.

Richard Trachsler & Baudouin van den Abeele (red.), *Reinardus. Yearbook of the International Reynard Society / Annuaire de la Société Internationale renardienne*, vol. 27, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2015, 262 p. ISBN 978 90 272 4056 9 – ISSN 0925-4757 / E-ISSN 1569-9951.